

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 OSLO

Høring - endring i forvaltningsloven, innføring av forbud mot bruk av barn som tolk

Utdanningsforbundet gir med dette sin høringsuttalelse på forslaget om å forby bruk av barn som tolk innen offentlig forvaltning.

Høringsbrevet har en god begrunnelse for hvorfor det er nødvendig å forby å tillegge barn tolkeoppgaver i dialogen mellom familie og det offentlige; det kan være en urimelig belastning for barn å formidle vanskelig og sensitiv informasjon om seg selv, sine søsken og foreldre. Dette gjelder særlig i saker innen helse – og fengselsvesenet, og også i utdanningssektoren. Barnet havner i en dobbeltrolle, hvor de på den ene side skal formidle et budskap fra minst to parter, og hvor lojalitet både til foreldre og lærer kan sette dem under utilbørlig press når informasjonen kan være av sensitiv art.

Krav til forsvarlige saksbehandling i forvaltningen og barns innsikt og språklige forutsetninger for å kunne formidle rett innhold kan dessuten være til hinder for informasjons- og veiledningsplikten forvaltningsorganet har.

De faglige og etiske krav som stilles til tolker må være retningsgivende for forbudet. Barn vil av slike grunner ikke være egnet som tolker. De nære familiære båndene vil kunne legge utilbørlig press på dem.

Lovforslaget

Utdanningsforbundet støtter hovedregelen i den foreslåtte paragrafens første og andre ledd. Vi er likevel skeptisk til eksempelet som brukes om å være med til fastlegen. Barn skal ikke være med til fastlegen mm det selv er syk. Fastlegebesøk kan ikke anses å være akutt og kan derfor ikke hjemles i unntaksbestemmelsen om liv og helse i 2. ledd.

Eksemplet for unntaksbestemmelsen i tredje ledd om å tolke og formidle enkle beskjeder f.eks. beskjeder mellom barnehage/skole og hjem, kan også være for krevende for barnet. I dag formidles beskjeder ofte pr sms, disse må skrives på et språk som foreldrene forstår. Dette handler også om å ikke undergrave foreldrerollen.

Forholdet til Barnekonvensjonen:

Det overordnede og viktigste i denne saken er om tolkerollen kan stå i motstrid til målet om *barnets beste* jf. Barnekonvensjonens art 3.

I skolesammenheng vet vi at barn og ungdommer har blitt benyttet som tolk. Denne oppgaven kan oppleves som vanskelig og ubehagelig for barnet i beste fall, men den kan også direkte være krenkende og skadelig for barnet. I slike situasjoner er Barnekonvensjonens artikkel 3 uttrykkelig brutt; Barnets beste skal være et grunnleggende hensyn når det offentlige og andre foretar handlinger som berører barn, og barnet skal sikres nødvendig beskyttelse og omsorg. Utdanningsforbundet er tilfreds med at høringsdokumentet er tydelig på at å bruke barn som tolk for eksempel i foreldresamtaler på skolen ikke er i overensstemmelse med Barnekonvensjonens artikkel 3.

Høringsinstansen ber videre om særskilt tilbakemelding på tre forhold:

Aldergrense: Vi ser at det kan oppfattes som logisk og konsekvent at personer under 18 år defineres som barn og at personer over 18 år dermed kan benyttes som tolk for familiemedlemmer vis à vis det offentlige. Tolking i vanlige dagligdagse situasjoner og formidling av et plenumsbudskap for eksempel i et foreldremøte på skolen kan være mindre problematisk. Men de nære båndene familiemedlemmene i mellom og den kunnskapen ungdommen har om interne familiære forhold, kan legge utilbørlig press på 18-åringen, som skal tolke om sensitive forhold om søsken.

Det stilles strenge krav til en tolk. Utdanningsforbundet mener derfor at det ikke er grunnlag for å se bort fra disse kravene når det gjelder å tolke i nære relasjoner og dermed blir en 18-årgrense irrelevant:

«Å tolke er en krevende oppgave som forutsetter kunnskap og øvelse, men også innsikt i yrkesetikk og samtaleteknikk. Det er derfor viktig at tolken som innkalles har de kvalifikasjonene som er nødvendig for å kunne tolke. Familie, medfølgende eller andre tilfeldige personer kan aldri opptre som tolk i det offentliges møte med individet. De er som regel subjektive og har ikke det faglige grunnlaget for å tolke. Hvis det er en kvalifisert tolk som er familie, vil tolken i en slik situasjon ikke være habil.»
<http://www.tolkeportalen.no/>

Konsekvenser for skole og barnehage: Vi ser at det foreligger sparsomt datamateriale om omfanget av barn brukt som tolk i skole og barnehagesituasjoner. Men antakelsene om at det skjer er sannsynlige og som lærere har vi fra tid til annen erfart at det skjer. Dette kan gjelde når foreldre er hørselshemmede og når foreldre av andre grunner ikke kan kommunisere tilstrekkelig godt på norsk. Skolene gjenspeiler det multikulturelle Norge og behovet for tolk kan være betydelig noen steder og sjeldnere andre steder. Tilgangen på kvalifiserte tolker kan lokalt være svært forskjellig. I skolesituasjonen kan behov for foreldresamtaler oppstå akutt, og det kan derfor være utfordrende å innkalle tolk når slike møtebehov oppstår.

Utdanningsforbundet mener likevel at Barnekonvensjonen som autoritativ rettskilde for å sikre barns rettigheter og rett til integritet må være retningsgivende i denne saken. Det vil kreve at skolen legger til rette for at kommunikasjonen mellom hjem og skole fungerer på en god måte, selv om dette vil måtte bety mer forberedelse og økonomi til å dekke tolkekostnader. Selv om skole-hjemsamarbeidet sjeldnere handler om enkeltvedtak, sies det i høringsdokumentet under 3.1.2 at det er grunner for at ansvaret for å *påse at saken er så godt opplyst som mulig* også må

«antas å gjelde ved offentlig tjenesteytelse som ikke er enkeltvedtak». Å bruke barn som tolk for å få fram eller formidle fakta i en sak er ikke forsvarlig.

Økonomisk og administrative konsekvenser: Krav til bruk av kvalifiserte tolker i skole og barnehage vil kunne ha økonomiske implikasjoner. Dette må det tas høyde for i kommunenes tildelinger av budsjettmidler og i statens budsjettering overfor kommunene. Vi antar likevel at det kan bli vel så krevende å sikre at det er profesjonelle tolker tilgjengelig rundt i landet. Det påhviler derfor staten å se til at det utdannes tilstrekkelig mange tolker i de ulike språkene og at disse er tilgjengelig der de trengs. Større kommuner med store språkminoritetsgrupper bør vurdere å opprette egne tolkestillinger/eget tolkekontor.

Konklusjon:

Barn skal ikke opptre som tolk i situasjoner som gir dem informasjon de ikke bør ha tilgang til, og heller ikke i situasjoner hvor de kan føle ansvar for å vurdere hva som skal viderefremmes. Et eksempel på en situasjon hvor barnet ikke bør fungere som tolk, er møter mellom foreldre og skole eller barnehage der barn ellers ikke ville ha deltatt.

Utdanningsforbundet mener det er på høy tid å lovfeste forbudet mot å bruke barn som tolk. Utdanningsforbundet mener at konsekvensene for barnet ved å bli brukt som tolk kan ha skadelige helsemessige sider, som de må skjermes fra.

Med vennlig hilsen

/s/

Vigdis Sandmo Eriksen
seksjonsleder

/s/

Anne Kathrine Blyverket
Seniorrådgiver

Vedlegg: